

Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy v české judikatuře

Seminář Justiční akademie SR
Omšenie, 17. – 18. října 2019
JUDr. Petr Vojtek

1

Zdroje judikatury

www.nsoud.cz

- **Rc – Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek**
- **Soubor (C) – Soubor civilních rozhodnutí NS**
- **PrRo – časopis Právní rozhledy**
- **SoRo – časopis Soudní rozhledy**
- **SJ – časopis Soudní judikatura**
- **TrR – časopis Trestněprávní revue**

**Monotématické číslo k nemajetkové újmě -
SoRo 11-12/2017, 1/2018**

2

Pojmosloví

**Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
(obč. zák.)
- odpovědnost za škodu**

x

**Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
(o. z.) – účinný od 1. 1. 2014
- náhrada škody a nemajetkové újmy**

3

Škoda v. nemajetková újma

§ 2894 o. z.

(1) Povinnost *nahradit* jinému újmu zahrnuje **vždy** povinnost k náhradě **újmy na jmění** (škody).

(2) **Nebyla-li** povinnost *odčinit* jinému **nemajetkovou újmu** **výslovně ujednána**, postihuje škůdce, jen **stanoví-li to zvláště zákon**. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.

4

Škoda v. nemajetková újma

Nemajetková újma

- **neprojevuje se snížením majetkového stavu poškozeného (jmění)**
- **z povahy věci je vyloučena náhrada, která by znamenala uvedení do předešlého stavu**

5

Nemajetková újma

Kdy se odčítuje:

- **bylo to sjednáno mezi účastníky**
- **stanoví tak zákon**
  - **speciální ustanovení v o. z. či jinde**
  - **§ 2956 o. z. - zásah do hodnot chráněných první částí o. z.**
    - **zdraví – bolest, ZSU (jen na ně se vztahuje Metodika NS), další nemajetková újma - § 2958 o. z.**
    - **usmrcení či zvláště závažná zdravotní újma osoby blízké (analytický materiál NS) - § 2959 o. z.**
    - **jiná újma**
  - **jiná újma či újma druhotné oběti - § 2971 o. z.**

6

Náhrada škody s nemajetkovým podtextem

§ 2969 o. z. - náhrada při poškození věci

(2) Poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní oblíby.

Cena zvláštní oblíby – vyšší než cena obvyklá

Svévole a škodolibost – vystupňovaný úmysl

- § 1331 OZO

Rouček, Sedláček, V. díl, str. 948

Randa Antonín, O závazcích k náhradě škody. 6. vydání, Praha 1899, str. 73 - 82

7

Náhrada škody s nemajetkovým podtextem

Svévole a škodolibost

Poškození věci ze svévole nebo škodolibosti podle § 2969 odst. 2 o. z. je založeno na úmyslném počínání škůdce. Jeho úmysl musí mít zvýšenou intenzitu, která se projevuje buď zcela neopodstatněným zásahem do práv poškozeného, spojeným zpravidla s potěšením či radostí ze škodního počínání samotného nebo se zjevnou neúctou k cizím právům (svévole), či zaměřením škodního počínání právě proti poškozenému s cílem ublížit mu prostřednictvím útoku na specifický majetek, což je typicky spojeno s potěšením škůdce, že se tím nepříjemně dotkl konkrétního poškozeného (škodolibost).

Rozsudek NS ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 25 Cdo 992/2018 (Rc 99/2019)

- ústavní stížnost sp. zn. II. ÚS 564/19

8

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 2956 o. z.

Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho **přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona**, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.

9

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 81 o. z.

(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména

- **život a důstojnost** člověka,
- **zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí**
- **vážnost**
- **čest**
- **soukromí**
- **projevy osobní povahy**

10

Nemajetková újma na přirozených právech

§ 82 odst. I o. z.

Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu **upuštěno** nebo aby byl **odstraněn** jeho následek.

§ 77 – 78 o. z. – ochrana jména

§ 84 – 90 o. z. – ochrana podoby a soukromí

§ 91 – 103 o. z. – ochrana duševní a tělesné integrity

§ 104 – 110 o. z. – převzetí do zdravotnického zařízení

§ 111 – 117 o. z. – ochrana lidského těla (částí)

11

Prostředky ochrany osobnosti

- **Zdržení se** (upuštění od neoprávněného zásahu – obdoba negatorní – zápůrčí žaloby) - § 82 odst. I o. z. (ochrana před jednorázovým – pokud stále trvá i trvalým zásahem)
- **Odstranění škodlivého následku** (restituce) – § 82 odst. I o. z. – obnovit původní stav (např. odstranění uměleckého díla či jeho části)
- **Specifický příklad svépomoci** - reakce na vulgární slovní urážku písemnou publikací v časopise – 30 Cdo 701/2011 (25 Cdo 2582/2019 – ne tisk)

12

Prostředky ochrany osobnosti

Svépomoc

Při rozhodování o přiměřeném zadostiučinění, jež má být poskytnuto fyzické osobě za účelem reparace následků neoprávněného zásahu do jejích osobnostních práv, je třeba přihlídnout i k tomu, že jistou formu zadostiučinění na úkor zájmů škůdce si fakticky poskytl sám poškozený, např. ve formě následného a jinak neakceptovatelného verbálního nebo brachiálního útoku. V takovýchto případech je třeba ve smyslu § 13 obč. zák. porovnat míru dotčení osobnosti fyzické osoby a tomu odpovídající předpoklad přiměřenosti odpovídající satisfakce s tím, do jaké míry byl nárok na satisfakci suplován případnou „svémocí“ poškozeného.

Rozsudek NS ze dne 31. I. 2001, sp. zn. 30 Cdo 2971/2000 (C 240)

13

Prostředky ochrany osobnosti

Zvláštní prostředky podle zákona č. 46/2000 Sb. (tiskový zákon) a zákona č. 231/2001 Sb. (televizní a rozhlasové vysílání) – směřují proti vydavateli či provozovateli vysílání

- **Právo na odpověď**

- dotčení osobnostního práva sdělením (skutkovým tvrzením) – dotčená osoba má právo uvést je na pravou míru svým vylíčením (přiměřenost)

- **Právo na dodatečné sdělení**

- právo dodatečně uveřejnit výsledek řízení, o němž bylo informováno (např. trestní stíhání)

14

Prostředky ochrany osobnosti

K zamyšlení:

Ustanovení tiskového zákona nedopadají na zpravodajství přinášené internetem (a proto nepostihuje ani případný institut "dodatečného sdělení"). Tiskový zákon s takovouto případnou alternativou sám nepočítá, přičemž internetové zpravodajství nelze ani extenzivním výkladem podřadit pod kategorii tisku ve smyslu tiskového zákona.

Rozsudek NS ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1870/2017
- ústavní stížnost - IV. ÚS 2257/18

15

Aktuální judikatura

Nepodložené a neopodstatněné označení žalobce za osobu, která hodlá majetkově kořistit z připomínkových akcí k holokaustu, představuje podstatný zásah do cti a vážnosti bývalého senátora, zakládající nárok na finanční zadostiučinění, i když formulace použitá v článku celostátního tištěného deníku nebyla přehnaně expresivní či dokonce vulgární.

Rozsudek NS ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018

16

Aktuální judikatura

V případě použití profilové fotografie uživatele sociální sítě Facebook nelze bez dalšího dovést konkludentní souhlas s jejím dalším zveřejněním ani naplnění předpokladů zákonné zpravodajské licence, ale vždy je třeba zabývat se hlediskem přiměřenosti se zřetelem ke konkrétním okolnostem zveřejnění a chránit nejen svobodu projevu informačních médií a právo veřejnosti na informace, ale též oprávněné zájmy zobrazené osoby.

Rozsudek NS ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1778/2019

17

Aktuální judikatura

Sdělovací prostředky nejsou povinny vyčkávat s informováním veřejnosti o trestním řízení, dokud se orgány činné v trestním řízení samy nerozhodnou podat o své činnosti informace podle § 8a trestního řádu.

Rozsudek NS ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3988/2018

18

Nemajetková újma – výše náhrady

§ 2951 o. z.

(2) **Nemajetková újma** se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

x § 2958 a 2959 o. z. – peněžité náhrada

19

Nemajetková újma – výše náhrady

§ 2957 o.z. - způsob a výše přiměřeného zadostiučinění
- je třeba odčinit **okolnosti zvláštního zřetele hodné:**

- **úmyslné způsobení újmy**, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci,
- **násobení účinků** zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost,
- **diskriminace poškozeného** se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru
- **jiné obdobně závažné důvody**
- **obava poškozeného** ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví

20

Zásahy do zdraví a života

§ 2958 o. z.

- bolest, ztížení společenského uplatnění a další nemajetková újma

§ 2959 o. z.

- usmrcení nebo zvlášt' závažné ublížení na zdraví - duševní útrapy manžela, rodiče, dítěte nebo jiné osoby blízké

21

Nemajetková újma - zvláštní

§ 2971 o. z. – tzv. malá generální klauzule

Odůvodňují-li to **zvláštní okolnosti**, za nichž škůdce způsobil újmu **protiprávním činem**, zejména

- **hrubá nedbalost** - důležitá právní povinnost,
- **úmysl** z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášt' zavrženíhodné,
  - nahradí škůdce též **nemajetkovou újmu každému**, kdo způsobenou újmu důvodně pocít'uje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit – **zejména druhotná obět'**

22

Nemajetková újma - zvláštní

Přestože vlastník je povinen hradit újmu způsobenou jeho zvířetem bez ohledu na protiprávnost a zavinění, musí žalobce, požadující náhradu nemajetkové újmy spočívající v jinak neodčinitelném osobním neštěstí (§ 2971 o. z.), tvrdit a prokázat, že újma byla způsobena protiprávním činem, například tím, že žalovaný vlastník při zacházení se psem porušil z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné.

Za osobní neštěstí, které je podmínkou pro přiznání náhrady za nemajetkovou újmu podle § 2971 o. z., nelze považovat situaci, kdy chovatel psa poškozeného na zdraví jiným psem ztratil možnost zúčastňovat se s ním závodů a výstav, avšak svého psiho společníka neztratil, nadále s ním žije, chodí na procházky i na cvičiště, i když již jen pro zábavu a nikoli z důvodu výcviku na závody, byť je pes jeho jediným společníkem.

23 Rozsudek NS ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 972/2018

Dědění nároku

Zemřel-li v době od 1. 1. 2014 poškozený, jenž utrpěl újmu na zdraví před tímto datem, stávají se součástí pozůstalosti (§ 1475 odst. 2 a § 3069 o. z.) nároky na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které poškozený za svého života uplatnil u soudu.

Usnesení NS ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3556/2016 (Rc 133/2018)

24

Dědění nároku

Nárok na náhradu za duševní útrapy spojené s usmrcením osoby blízké (§ 2959 o. z.), který byl za života oprávněné osoby uplatněn u soudu, tvoří po její smrti součást pozůstalosti a přechází na dědice bez ohledu na to, zda jim samotným jako osobám blízkým usmrcenému vznikl nárok na jednorázovou náhradu a zda jej uplatnili.

Usnesení NS ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 25 Cdo 293/2018 (Rc 50/2019)

25

*Děkuji Vám za laskavou pozornost
Petr Vojtek*

26